

BOGDÁNY GYULA

Emberölések utófelderítésének tapasztalatai Bács-Kiskun megyében

Napjaink hazai büntetőpolitikája a normasértésektől határozott, megtorló intézkedésekkel igyekszik megvédeni a társadalmat. Ez leglátványosabban a rendészeten dolgozók létszámának emelkedésével, a börtönfőhelyek növelésével, az eljárási szabályok gyorsítást, egyszerűsítést célzó módosításával, a büntetendő magatartások körének bővülésével és nem utolsósorban a büntetés mértékének szigorításával jut kifejezésre. Az irányzat védelmezői és bírálói azonban egy alapelvben egyetértenek: a bűn ne maradjon büntetlenül. Az emberi életet sértő magatartások közül a legsúlyosabb megítélésű esetekben az állam határozatlan időre fenntartja a jogát az elkövetők felelősségre vonására.

Az emberölés törvényben meghatározott minősített esetei (jelenleg tizenegy) elévülésének kizárásával a jogalkotó nyilvánvalóan elvárja a bűnüldöző szervektől a felderítetlen elkövetők nevesítését és igazságszolgáltatás elé állítását. Nem tagadható viszont, hogy ez a kötelezettség az igazságszolgáltatás folyamatának más résztvevőit, vagyis az ügyészséget és a bíróságot is terheli. Ennek ellenére a közvélemény hangsúlyosan a nyomozó hatóságon kéri számon a felderítetlen gyilkost, figyelmen kívül hagyva a bizonyítottság hiányában bírósági felmentéssel záruló eseteket, akárcsak az ügyészség által az eredményes vádemeléshez elégtelennek minősített bizonyítékok miatt megszüntetett eljárásokat.

Nem vitás, hogy az utóbbi formákban megrekedő ügyek „megoldása” visszaszáll a nyomozó hatóságra, de a hazai gyakorlatban ezek az ügyek nem váltanak ki rendszerszintű felderítési igényt. Ugyanez a helyzet a megoldatlan emberölési ügyek legnagyobb halmazát alkotó, ismeretlen tettes miatt lezárt nyomozások esetében is.

A közismert kifejezéssel illetett „döglött ügyek” felderítési igényét inkább valamely rendőri vezető kezdeményezéseként lehet értékelni, annak ellenére, hogy a természettudományok és a büntetőjog fejlődése mára kielégítő eszközrendszert kínál a nyomozó hatóságoknak az utófelderítések sikerességéhez. A nem mindig támogató jogi (például szélesebb terhelti jogok) és szervezeti (például statisztikai szemlélet) környezet ellenére a korszerű

krimináltechnika nyomkutatási, -előhívási, -rögzítési módszerei, a DNS-azonosítás, a poligráf alkalmazása, a vádalku, az információvásárlás vagy a tömegkommunikáció biztosította lehetőségek nyomán egyre több a sikeres nyomozás az élet elleni ügyekben, mint ahogy az említett eszközök és módszerek köre is folyamatosan bővül.

Azt a fajta nyomozói rátermettséget azonban, amely csak a kriminális látásmód és a sokéves tapasztalat következtében alakul(hat) ki a büntügyi szakemberekben, nem lehet szervezetszabályozó eszközökben előírni vagy tudományos újtásként felhasználni. Miként is lenne reálisan elvárható valamely nyomozó szervtől, hogy a saját, egykori, feltételezeten alapos és szakszerű nyomozását e jellemzők megkérdőjelezése mellett felülvizsgálja. Szerencsebb, ha inkább az új lehetőségek kutatásának, kipróbálásának igényével közelít egy már lezárt eljáráshoz.

A Bács-Kiskun Megyei Rendőr-főkapitányság büntügyi és vizsgálati osztálya rövid időn belül több olyan ügyben is szakmai sikert ért el, amelyek a korábban általánosnak mondható szemlélet szerint könnyen feledésbe merültek volna. Az ügyek különböző eljárási szakaszban vannak, illetve lezárultak, de közös jellemzőjük, hogy 2016-ban „értek be”, azaz derült fény magára a tetre, a tettesre, egy kétségekkel kísért ügyben pedig jogerőssé vált a bíróság marasztaló ítélete.

Első jogeset

1999 szeptemberében, Kecskeméten, egy ipartelep közelében húzódó gyalogösvényen, lemeztelenített női holttestet talált egy járőrelő. A megfojtott áldozat egy belvárosi cukrászda alkalmazottja volt, aki előző nap, az esti zárás után a vasútállomásra indult, hogy a kiskunfélegyházi lakóhelyére utazzon.

A helyszín összképe alapján a szexuális indíték látszott erősebbnek, mindamellett hiányzott a sértett táskája a benne lévő készpénzzel és az okmányival. A szemle és a boncolás idején rögzített tárgyakból, mintákból a holttest körme alatt, a letépett fehérmeműjén és a hüvelyében ugyanazon, ismeretlen férfi DNS-profilját mutatta ki a genetikus szakértő. A sértett kapcsolatrendszerében, a nagymértékben kiterjesztett lehetséges elkövetői körben, a szokványos bűnelkövetők és az elkövetői módszer alapján górcső alá vett férfiak között nem találtuk a bűncselekmény elkövetőjeként azonosítható férfit. A 2001-ben sikertelenül lezárt nyomozás 2003–2004-ben folytatódott. A főként

az „ismerős elkövető” verzió alapján tökéletessé akartuk tenni a lehetséges férfikapcsolatok ellenőrzését, de ezúttal sem derült fény a tettes személyére.

A második nyomozási szakaszban, illetve 2008-ban újból kértük a genetikai szakértést végző Bűnügyi Szakértői és Kutatóintézetétől, hogy a helyszíni mintákból kimutatott elkövetői DNS-profilt a legkorszerűbb módszerekkel bontsák le, és tegyék kerestethetővé az időközben létesült bűnügyi DNS-nyilvántartási rendszerben.

2015 végén a genetikai szakértő arról értesítette osztályunkat, hogy az 1999-ben megölt cukrász nő tettesének tulajdonított férfi-DNS-profil egyezést mutatott az egy hónappal korábban, a fővárosban, útonállásszerűen elkövetett rablással gyanúsított budapesti férfi nyilvántartásba vett mintájával.

A személy ismertté válása után a nyomozást felújítottuk. Felkutattuk és lekérdeztük azokat a nyilvántartásokat, amelyekből rekonstruálni lehetett a 2000 óta a fővárosban élő, és folyamatosan – a többnyire a vele bizalmi kapcsolatba kerülő nők sérelmére – csalásokat elkövető férfi korabeli tartózkodási helyeit, tevékenységét, valamint e kérdéskörben számos tanút hallgatunk ki. Figyelemre méltó volt, hogy a férfi egykori partnerei, élettársai meglepő őszinteséggel nyilatkoztak a hozzá fűződő viszonyukról, egyes, lényeges személyiségjegyeiről.

Ezek alapján megállapítottuk, hogy a dabasi származású férfi 1998–1999-ben Kiskunfélegyházán több nővel létesített alkalmi vagy élettársi kapcsolatot, majd anyagilag kihasználta őket. Gyakran utazott vonattal Kecskemétre, ahol zálogházakat, kaszinókat, panziókat látogatott.

Az emberölés ügyében gyanúsítottként kihallgatott férfi a megállapítottakat nem tagadta, sőt elismerte, hogy akkoriban Kiskunfélegyházán és Kecskeméten is lakott, nőkkal ismerkedett, és a vasútállomás közelében hajléktalanként élt. A sértett fényképét látva közölte, hogy nem ismerte, nem ölte meg. 1999 végén Budapestre költözött, különböző élettársakkal azóta is a városban élt, három gyermeke van.

A szexuális motívum miatt a bűncselekményt aljas indokból elkövetett emberölésnek minősítettük, majd a tényállás számos további részletét tisztázó nyomozást lezártuk. Az ügyben vádemelésre tettünk javaslatot.

A gyilkos ismertté válásával bebizonyosodott, hogy a korábbi nyomozási szakaszok nem utaltak a budapesti férfira, az illető még a behatárolt személyi körökhöz sem kapcsolódott.

Második jogeset

1996. szeptemberben, a keresésére indult munkatársa kiskunfélegyházi lakásán holtan találta a MÁV-alkalmazott, középkorú, egyedül élő férfit. Halálát számos szúrt sérülés okozta, és gyorsan kiderült, hogy homoszexuális volt. A gyanú arra a két férfit terelődött, akiket előző este az illető társaságában láttak a munkahelyén. Néhány nappal később, Kiskunfélegyháza egyik kivezető útja mellett megtalálták a sértettől eltulajdonított videomagnót.

A kellően alapos szemlén a nemdohányzó sértett lakásán a hamutartókról idegen kéznyomokat rögzítettek, valamint számos cigarettacsikket.

A nyomozás fő irányát a sértett a homoszexuális kapcsolatrendszerre, illetve ezzel összefüggésben a román férfiak közötti vizsgálódás adta. Abban az időszakban, zömmel a fővárosra koncentráltan, dívott a román férfiprostituáció, ebből következően nagyobb arányban váltak sértetté a vágyaik kielégítésére meggondolatlanul vállalkozó középkorú férfiak.

A nyomozás során nem sikerült megállapítani az utolsó két látogató személyazonosságát, az eljárást alapeseti emberölés minősítéssel, 1997-ben megszüntették.

A felderítetlen emberölések időszakos felülvizsgálata keretében 2008-ban végzett értékelés ráirányította ugyan a figyelmet egy 1998-ban, Budapesten, homoszexuális sértett ellen elkövetett emberölés miatt elítélt, Magyarországon büntetését töltő, román férfit, aki a nyomozó hatóságok előtt hangoztatva, hogy egy másik emberölésnek is tettese volt. Ennek alapján terheltté vált egy 1997-es, Pest megyei emberölés ügyében, de a bíróság – bizonyítékok hiányában – felmentette. A kiskunfélegyházi emberöléssel nem volt összekapcsolható.

A felülvizsgálat kiterjedt a helyszíni cigarettacsikkek genetikai vizsgálatára is. A szakértők két – a sértettétől eltérő – férfi-DNS-profil mutattak ki a bűnjeltárgyakon, ezek nem szerepeltek a hozzáférhető bünygyi nyilvántartásokban.

A raboskodó román férfi esetleges szerepének megnyugtató tisztázása céljából 2015-ben elrendeltük a nyomozás folytatását amellet, hogy az erről szóló határozatban a nyereségvágyból történt elkövetés miatt rendelkezünk a súlyosabb minősítés megállapítása iránt, hiszen az eredetileg megállapított, alapeseti emberölés ekkorra már elévült.

Tanúk és magának az „adatközlőnek” a kihallgatásával, az elmondottak logikai értékelésével, rövid idő alatt tisztáztuk, hogy az elítélt által emlegetett másik emberölés biztosan nem a kiskunfélegyházi eset. Intézkedtünk to-

vább a helyszíni ismeretlenül maradó kéznyomok automatikus ujjnyomat-azonosító rendszerben (AFIS) való kerestetéséről.

A hazai adatbázisban és az ennek révén hozzáférhető külföldi nyilvántartásokban történő kerestetés nem hozott eredményt, mindamelllett az Interpol Magyar Nemzeti Iroda megkeresésével az egyik hamutartóról rögzített ujjnyomot a román társszerv azonosnak jelzett egy 2007-ben elhunyt román férfi 2002-ben rögzített ujjnyomatával.

Ügykutatást végeztünk a BRFK és a Pest Megyei Rendőr-főkapitányság az idő tájt történt, homoszexuális sértettek elleni emberölések ügyeiben, célirányosan a megismert személyazonosságú férfira, ez azonban nem hozott eredményt.

2016 nyarán nyomozó csoport utazott a romániai Brailába, az azonosított férfi egykori lakhelyére. A rendkívül kollegiális nemzetközi együttműködés során megbízható forrásokból adatokat gyűjtöttünk a férfi kapcsolataira, az 1996-os magyarországi utazásának tényére, a homoszexuális beállítódására, illetve mintákat szereztünk a DNS-azonosításhoz. A genetikai szakértés után megalapozottan kijelenthetjük, hogy a csikkek egy részét a néhai román férfi hagyta a helyszínen.

Az ujjnyomat- és a DNS-azonosság révén, illetve a nyomozás más adataiból levont következtetések alapján megállapíthatóvá vált az elkövetők egyikeének személyazonossága. Ismeretlen társa kilétének felderítésére a nemzetközi büntügyi együttműködés nyújt lehetőséget.¹

Harmadik jogeset

2011 ősze óta ismeretlen helyen tartózkodott az a hetvenéves, egyedül élő, MÁV-nyugdíjas, kiskunhalasi férfi, akinek az eltűnését egy hagyatéki eljárás miatt őt kereső féltestvére jelentette be 2012-ben. A rendőrkapitányság közigazgatási hatósági eljárás keretében vizsgálódott. Szemlét tartottak az eltűnt férfi lakótelepi lakásában, a garázsában, családfákutatás után meghallgatták távoli rokonait, szomszédjait, és azt a kevés ismerőst, akivel a mogorva fér-

---

¹ 2017. február végén a Nemzeti Szakértői és Kutatóközpont Genetikai Szakértői Intézete arról értesítette osztályunkat, hogy a cigarettacsikkekből kimutatott, azonosítatlan férfi-DNS-profil egyezést mutatott egy a francia rendőrség által, 2015-ben rögzített személyi mintával. Az Interpol révén megállapítottuk, hogy mintát az autópályajegyekkel elkövetett csalás miatt gyanúsított, Spanyolországban, gépkocsivezetőként dolgozó román férfitől vették, aki az elhunyt elkövető egykori romániai lakóhelyén, a szomszédban lakó kortárs volt. A gyanúsítható személy eljárás alá vonására azonnal intézkedtünk.

fi felszínes vagy éppen haragos viszonyban volt. Az eltűnése nem keltett különösebb feltűnést a környezetében, mert a férfi nem kiskunhalasi származású volt, és csak nagyon keveset árult el magáról. Egyetlen ember vetette fel a külföldre távozás lehetőségét, az a férfi, aki szívességből használta az illető garázsát, és aki állítása szerint egy ideig még látta a közelben a férfi gépkocsiját, majd már azt sem. Ez az ötvenkilenc éves, alkoholista férfi gyermekkori ismerőse volt az eltűntnek, és időnként segített neki javítgatni a férfi által megörökölt keceli házat.

Megállapították, hogy az eltűnt nem vitte magával a mobiltelefonját, viszont hiányzott a kerékpárja. A körözési előadó évente megvizsgálta, hogy vetődött-e fel újabb adat a körözött személy hollétére.

2016 februárjában gallygyűjtők, néhány száz méterre a Kiskunhalast Kecellel összekötő úttól, egy gyéren lakott, erdőfoltokkal tarkított pusztán emberi maradványokat találtak. A maradványok az őszi avarszint felett és sajtós módon helyezkedtek el, mert a törzs elkülönült a koponyát is tartalmazó csonthalomtól, miközben hiányoztak a végtagok végei.

Az addig is felügyelt eltűnési ügybe szakirányítóként bekapcsolódott a megyei bűnügyi osztály.

Orvos szakértő kirendelésére került sor, aki a csontvázlelet vizsgálata, a megtalálási hely sajátosságai, az eltűnési ügy releváns megállapításai, azon belül a beszerzett fogorvosi dokumentáció megismerésével a csontvázlelettel azonosította a Kiskunhalasról eltűnt férfit. Véleménye szerint a halálát a koponyát ért, többszöri, eszközös erőbehatás okozta.

Nyomozást rendeltünk el. A nyugdíjas vasutas megölésének gyanúja a garázshasználó ismerősre terelődött, hiszen az ő tanyája csupán mintegy négyszáz méterre volt a csontvázlelet megtalálási helyétől. Feltételezésünk szerint a csontokat kézi erővel, talicskán vagy zsákban szállították a másodlagos helyszínre. Ugyancsak joggal gondolhattunk arra, hogy – a nem kellő gondossággal történt kihantolás után – a holttest eredeti rejtékhelyén, az elsődleges helyszínen maradhattak a hiányzó végtagvégek.

Elképzelésünknek, gondos tervezés után, 2016 júniusában jártunk a végére.

Poligráfus vizsgálat céljából Kecskemétre szállítottuk a garázshasználót, és érzékeltettük vele a terepi munkák kezdetét is. A műszeres vizsgálat eredménye szerint a férfi ölte meg az eltűnt férfit. A vizsgálat az eszközös bántalmazást és az elrejtést is igazolta. Ennek ellenére a gyanúsítható férfi tagadta a bűncselekmény elkövetését.

Az intézkedésekkel párhuzamosan, speciálisan, tetemkutatásra kiképzett szolgálati kutyákkal megkezdődött a gyanúsítható személy tanyáján és kör-

nyezetében, mintegy kéthektárnyi, erdős területen a hiányzó végtagvégék felkutatása.

Az áttörést a gyanúsítható férfival végzett taktikus beszélgetés hozta meg, amelynek végére beismerte ismerőse öt évvel korábbi megölését, a holttest elását, majd zsákban történt későbbi elmozgatását. Vallomásához rajzot készített. A jelzett helyen emberi csontok kerültek elő, ezeket a helyszínen közreműködő, az ügyet ismerő orvos szakértő a csontvázlelettel kiegészíthetőknek ítélte.

A genetikai szakvélemény szerint az eltűnt férfi lakásáról beszerzett használati tárgyról kimutatott DNS-profil azonos a csontvázlelet részét alkotó fogból és az elásás helyéről származó csövescsontból nyert DNS-profillal.

Későbbi részletes vallomásában a tettes elárta, hogy kalapáccsal, indutából ölte meg a hozzá kerékpárral érkező ismerőst. A sértett gépkocsiját a cselekmény utáni hónapokban eladta. A gépkocsit megtaláltuk, lefoglaltuk. A nyomozás folyamatban van.²

Negyedik jogeset

2007. május elején látták utoljára azt a Romániából áttelepülő, magányos férfit, akinek a holttestét hetekkel később, egy fülöpszállási tanya kútjában fedték fel a keresésére induló szomszédjai. A lakásból származó tárgyakkal fedett holttest fején, a kiemelést követően, éles eszköztől származó, durva sérülések voltak. Az okozó eszköz azonos volt a szobában elmosva megtalált fejszével.

A sértett a halála előtti napokban befogadott egy romániai férfit, aki a sértett életének bizonyítottan utolsó napján a szomszédos tanyán fuvart kért, majd, sietősen a Kecelen lakó apjához, onnan pedig Romániába távozott. Látták nála a sértett mobiltelefonját, amelyet útja során használt is.

A szemle adatai alapján megállapították, hogy az emberölés a lakószobában történt. A tetet ebből a helyiségből vonszolták az udvarra, majd az ajtót belülről bezárták, és egy másik ajtón át – azt kívülről becsukva – távozott az, aki bizonyosan tudta, hogy a házigazda meghalt. A lakásban kutatás nyoma it és a sértett által a halála napján kézhez vett pénz hiányát észlelte a szemlebizottság.

---

² 2016 év végén, a tervszerű kihallgatásvezetés eredményeként a gyanúsított elismerte, hogy 2012 nyarán, a közlemben, egy dűlőúton, az előző emberöléshez használt kalapáccsal (!), ő ölte meg azt az iszákos nőt is, akinek az ügye mind ez idáig felderítetlenül maradt.

Az eszközként vélelmezett fejsze lemosott fején kimutatható volt a sértett vére, míg a nyélen a vendég DNS-maradványa. Ugyanennek a személynek a DNS-e maradt a vonszolás után bezárt ajtó belső oldalán, a fordítózaron.

A Bács-Kiskun Megyei Rendőr-főkapitányság gyanúsíthatóként körözte az egykori vendéget, akit 2007-ben nemzetközi elfogatóparancs alapján Romániában elfogtak, és jogsegély alapján Magyarországra szállítottak. A gyanúsított tagadta az emberölés elkövetését. DNS-maradványának baltára kerülését azzal indokolta, hogy azzal aprította a tűzifát – bár e nyilatkozata csak szóban hangzott el, az ügyészi meghallgatása után.

A vázolt összefüggések ellenére az ügyészség a beszerzett bizonyítékokat nem találta az eredményes vádemeléshez elegendő mennyiségűnek és minőségűnek. A gyanúsítottat 2008 nyarán szabaddlábra helyezte, és vele szemben bizonyítottság hiányában a büntetőeljárást megszüntette. A férfi visszatért Romániába, és röviddel később egy rablógyilkosság társtettesévé vált, ami miatt tizennyolc évi szabadságvesztésre ítélték.

A Bács-Kiskun Megyei Rendőr-főkapitányság kezdeményezésére a bíróság 2013-ban elrendelte a fülöpszállási férfi sérelmére elkövetett emberölés nyomozásának folytatását. Tanúkihallgatásokkal megerősített újabb adatokat szereztünk be a sértett és a korábbi terhelt kapcsolatára, a gyanúsítható személy cselekmény előtti és utáni kijelentéseire, szándékára, magatartására, vagyoni helyzetére és más fontos körülményre, egyebek között a faapritás indokának és tényének cáfolására. Kiegészítő genetikai vizsgálatokat kértünk, ezek megerősítették, hogy csak a két érintett DNS-maradványai mutathatók ki a helyszínen rögzített hordozótárgyakon. A terhelttel jogsegély keretében Romániában újból közölték az emberölés megalapozott gyanúját.

A befejezett nyomozás iratait vádemelésre tett javaslattal 2014-ben küldtük meg a Bács-Kiskun Megyei Főügyészségnek, amely a személyre vonatkozó bizonyítottság hiányában ismét megszüntette a román férfi elleni eljárást.

Az ügyben fordulatot hozott a sértett Magyarországon élő közeli hozzátartozójának panaszja, ennek hatására a Legfőbb Ügyészség vádemelésre utasította a Bács-Kiskun Megyei Főügyészséget.

A nyomozás során feltárt bizonyítékok és a vádiratban foglalt tényállás alapján 2015. decemberben, a Kecskeméti Törvényszék – határozatában tizenhat (!) pontban részletezve a terhelt tényeket – nyereségvágyból elkövetett emberölés büntetében bűnösnek mondta ki a román férfit, és első fokon tizennyolc évi fegyházbüntetésre ítélte. Az ítéletet a Szegedi Ítélet tábla 2016 májusában helybenhagyta, így az jogerőssé vált.

Összegzés

A bemutatott emberölések felderítését és bizonyítását különböző kriminalisztikai módszerek alkalmazása tette lehetővé. A módszerek azon a hármas feltételrendszeren alapulnak, amelyet a tudományos-technikai fejlődés biztosította azonosítási lehetőségek, a bizonyítandó tényről ismerettel bíró, de azt okkal titkoló személyek közötti viszonyok megváltozása, és a jogi környezetnek a bűnüldözési érdekeket szolgáló alakulása alkot. Mindazonáltal, mit sem ér a felderítési esély kedvező alakulása a nyomozó hatóság kezdeményező szándéka és lépései nélkül.

A kecskeméti kéjgyilkos személye titokban maradt volna a korszerű genetikai vizsgálatok nélkül. A tettesi minta bűnügyi nyilvántartásba kerülése, az abban történő azonosítása az előremutató jogi szabályozás hozadéka. Az ügyben érdek és befolyás nélkül szólaltak meg az elkövetőre utóbb terhelőn nyilatkozó, de valamikor bizonyára elfogult tanúk.

A kiskunfélegyházi homoszexuális férfi esetében az automatikus ujjnyomat-azonosító rendszer igénybevétele és az uniós célokhoz igazodó nemzetközi bűnügyi együttműködés egyaránt eredményesen szolgálta az azonosítását.

A kiskunhalasi nyugdíjas vasutas megölése ügyében alkalmazott, a fogstatu alapján történő azonosítás nem új keletű, az eltűnési ügyek korszerű eljárási keretei, valamint a poligráfós vizsgálat jogi és technikai lehetőségei azonban vitathatatlanul segítették a tényállás tisztázását, az elkövető leleplezését.

A fülöpszállási román gyilkos ügyében a nyomozó hatóság munkája többszöri kísérletre sem állta ki a vádemelés próbáját. Nehezen értelmezhető a jogi megítélés azon különbözősége, amelyben a nyomozó hatóság és a Legfőbb Ügyészség azonosan vélekedett, ellentétben a nyomozást felügyelő és vádat emelni hivatott megyei főügyészséggel. Talán ez utóbbi ügyben volt tetten érhető leginkább a nyomozó hatóságnak és egyes tagjainak ama kitaró törekvése, amely a felsorolt módszerek értő alkalmazása mellett az emberölési ügyek utófelderítését a bűnüldözési szakma igazi próbatételének tekinti. A szakmai önértet e ponton találkozik az el nem évülő emberölések felderítéséhez fűződő jogos társadalmi igénnyel.